

**Wijkgericht werken binnen een probleemgerichte aanpak
.... kan dat?
Een hulpmiddel voor portefeuillehouders**

Anneke van Hoek
Paul van Someren

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Vooraf	4
1 Inventarisatie van de wijk en de betrokkenen	6
1.1 De wijk	6
1.2 De betrokkenen	6
2 Gezamenlijke probleemanalyse	8
2.1 Een snelle analyse	10
2.2 Een degelijke analyse	10
3 Gezamenlijke prioriteitenstelling en bepalen (sub)doelen	14
4 Aanpak	17
4.1 Probleemgerichte aanpak	17
4.2 Wijkgerichte aanpak	17
5 Randvoorwaarden voor de uitvoering	19
Bijlage 1 Gebiedsgericht veiligheidsbeleid: uitgangspunten, inhoud, schaal en organisatie	
Bijlage 2 Gebiedsgericht veiligheidsbeleid: werkbare modellen	
Bijlage 3 Inhoudsopgave plan van aanpak	
Bijlage 4 Best practices	

Inleiding

Begin 1998 startte de Politie Haaglanden een traject om de integrale probleemgerichte aanpak van criminaliteit te verbeteren. Om de probleemgerichte aanpak te stimuleren, werd besloten om voor het middenkader een hulpmiddel te laten ontwikkelen: de 'handreiking probleemgerichte aanpak'. Deze handreiking is bedoeld als een makkelijk hanteerbaar instrument, dat richting en inhoud geeft aan de probleemgerichte aanpak. Het vormt een hulpmiddel om het bestaande beleid te vertalen in uitvoerende activiteiten. De handreiking bestaat uit de volgende onderdelen:

- een algemene handreiking, waarmee een ploegchef kan komen tot een probleemgerichte aanpak;
- zes specifieke modules die betrekking hebben op zes probleemvelden (horeca, jeugd, milieu, drugs, verkeer, woninginbraak);
- een wijkgerichte module.

Voor u ligt de wijkgerichte module.

Wie een handreiking ontwikkelt, ziet zich onmiddellijk gesteld voor de vraag hoe ervoor te zorgen dat een dergelijke handreiking ook echt gebruikt gaat worden en dat dit gebruik niet alleen leidt tot een goed plan, maar ook tot daadwerkelijke uitvoering van de geplande activiteiten. Om het gebruik te stimuleren en er voor te zorgen dat dit ook leidt tot (verbeterde) uitvoering van het beleid, zijn er drie maatregelen genomen:

- de handreiking is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met de politiefunctionarissen die ermee moeten gaan werken: zowel het middenkader dat op grond van de handreiking de projectplannen moet opstellen als de dienders die de geplande activiteiten moeten uitvoeren, zijn intensief betrokken bij het productontwikkelp proces;
- de tekst van de handreiking is kort en sober gehouden, waarbij extra informatie, instrumenten en voorbeelden in de bijlagen zijn opgenomen;
- de handreiking heeft een eenvoudige structuur die in 6 stappen de gebruiker leidt van start ("hier is sprake van een probleem") tot finish ("het werk is gedaan"); daarbij zijn de stappen kort en vrij dwingend geformuleerd, waarbij de nadruk ligt op het 'doen'.

Het woord zegt het al: deze handreiking is echt niets meer dan een handreiking: een ondersteuning voor de uitvoerders om 'gewoon' hun werk te doen. Uitgangspunt daarbij is wel dat er met anderen wordt samengewerkt en dat die anderen dan ook aan de slag gaan. Dat scheelt de politie dus werk dat zij niet hoeft te doen, waarmee er tijd vrij komt voor andere dingen.

Vooraf

De titel van deze module "Wijkgericht werken binnen een probleemgerichte aanpak" bevat een interessant onderscheid. Binnen bijna elke organisatie - dus ook binnen de politie - kan men twee aanpakken en organisatie-principes onderscheiden:

- gebiedsgericht: continent, land, regio, stad, wijk, buurt;
- probleemgericht of - bij andere sectoren/ organisaties - ook wel productgericht, of gespecialiseerd.

Zo was een bedrijf als Philips tot in de jaren 80 naar gebieden georganiseerd (Noord Amerika, Zuid Amerika, Azië, etc.) en kantelde men - zo heet dat - de organisatie onder invloed van druk van concurrentie (Japan Sony) naar een productgerichte organisatie (licht, consumenten elektronica, chips, etc.).

In de medische sector ziet men de twee organisatie-principes samen bestaan: de gebiedsgericht werkende huisarts (eerste lijns hulp) en de op één probleem gerichte specialisten. Aan dit voorbeeld ziet men al dat de twee aanpakken heel goed tegelijkertijd en aanvullend op elkaar kunnen werken. Dit is duidelijk ook binnen de politie het geval. Ook daar zien we immers dat de probleemgerichte - en dus enigszins gespecialiseerde - aanpak op het terrein van bijvoorbeeld horeca, inbraak, verkeer, e.d. heel goed samengaat met de gebiedsgerichte aanpak. Soms gaan probleem- en gebiedsgericht zelfs geheel in elkaar op, bijvoorbeeld als gewerkt wordt met het Keurmerk Veilig Wonen. Dan worden immers ter bestrijding van het delict woninginbraak per wijk/buurt woningen en complexen beveiligd en wordt de woonomgeving veiliger gemaakt¹.

Toch is het van belang om het verschil tussen gebiedsgericht en probleemgericht helder voor de geest te houden, omdat de werkwijze enigszins van elkaar afwijkt.

Bij elk van de zes probleemgerichte modules ging het om de volgende 6 stappen:

- 1 Inventarisatie en analyse.
(wat is er aan de hand)
- 2 Doelen en sub-doelen.
(wat willen we bereiken)
- 3 Maatregelen en partners.
(wie gaat wat doen)
- 4 Benodigde capaciteit en middelen.
- 5 Monitoring en evaluatie.
- 6 Uitvoering.

Deze probleemgerichte modules zijn te beschouwen als zes pilaren die ieder voor zich weer uit zes stappen bestaan.

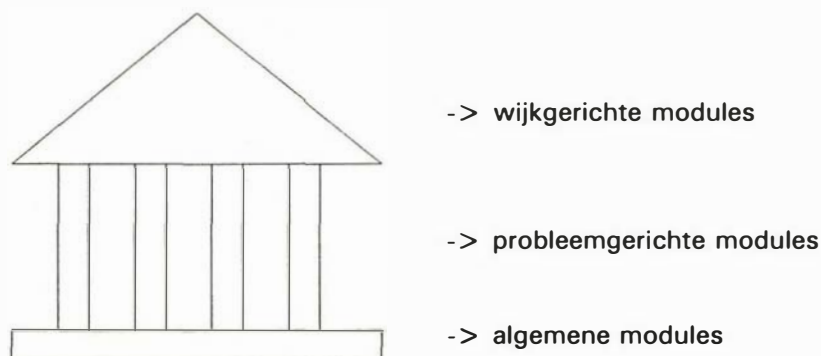
De gebieds- of wijkgerichte aanpak geeft daar in overkoepelende en ondersteunende zin iets extra's aan, omdat via deze aanpak de aparte pilaren met elkaar verbonden worden: een integrale aanpak. Deze integrale aanpak wordt mogelijk omdat men bij de wijkgerichte aanpak alle belanghebbenden op een beperkt aantal vierkante meters bij elkaar heeft en dus bijvoorbeeld relatief eenvoudig kan komen tot een gezamenlijke probleemdefinitie, doelbepaling en prioriteitenstelling en een gezamenlijke evaluatie. Om deze reden is de volgorde van de stappen bij de wijkgerichte module iets anders dan bij de probleemgerichte modules. De wijkgerichte aanpak kan men zich het eenvoudigste voorstellen als iets dat zich

Noot 1 Zie voor nadere toelichting op het Keurmerk Veilig Wonen de module woninginbraak.

grotendeels afspeelt vóór de respectievelijke stappen van de probleemgerichte aanpak. Dit levert het volgende stappenplan op:

- 1 Inventarisatie van de wijk en de betrokkenen.
- 2 Gezamenlijke analyse: wat zijn de problemen.
- 3 Gezamenlijke prioriteitenstelling en bepaling van de (sub)doelen.
Als door de verschillende betrokkenen het aanpakken van concrete problemen als woninginbraak, horeca, verkeer, jeugd e.d. prioriteit heeft gekregen, dan kan voor de aanpak verder verwezen worden naar de probleemgerichte modules.
Daarnaast zullen er echter ook wijkgerichte, meerdere problemen omvattende doelen worden gesteld. Voor het realiseren van deze doelen is een speciale overkoepelende wijkgerichte aanpak op zijn plaats. Derhalve dient er een tweesporen-aanpak te worden gehanteerd. Dit betekent dat de volgende stap er aldus uitziet:
- 4 Aanpak:
 - 1 Probleemgerichte aanpak --> zie de 6 probleemgerichte modules
 - 2 Wijkgerichte aanpakTenslotte geldt, net als voor de probleemgerichte modules, dat er aandacht moet worden besteed aan bepaalde randvoorwaarden. Deze worden gezamenlijk besproken in de laatste stap:
- 5 Randvoorwaarden voor de uitvoering

Feitelijk kan men de relatie tussen de verschillende modules vatten in het beeld van een tempel:

De algemene module, waarin nadere toelichting wordt gegeven op projectmatig werken, valt te beschouwen als de basis waar de andere modules op rusten.

De probleemgerichte modules vormen de pilaren waaruit het "veiligheidsbouwwerk" (veiligheidsbeleid) van de politie is opgetrokken.

De wijkmodule beschrijft een werkmodel voor een overkoepelende aanpak van de verschillende problemen die zich in een bepaald gebied voordoen en verbindt aldus de verschillende pilaren met elkaar.

1 Inventarisatie van de wijk en de betrokkenen

1.1 De wijk

Wijkgericht werken vereist dat men de wijk goed kent en precies weet wat de wijk 'bevat'. Men dient daarom een inventarisatie te maken van basisgegevens zoals:

- de grenzen van de wijk;
- gegevens over de woningvoorraad.
- bewonersgegevens (aantal inwoners, leeftijdsverdeling, aantal huishoudens en samenstelling);
- werk/ economie (aantal en soort bedrijven);
- openbare ruimte (waar/ welke straten, pleinen, groen, straatmeubilair);
- waar/ welke bijzondere gebouwen (ziekenhuis, scholen, e.d.);

Deze gegevens zijn nodig om snel een globaal beeld te krijgen van de wijk. Daarnaast zijn dit soort gegevens vaak nodig om criminaliteits- en onveiligheidsgegevens in perspectief te plaatsen. Niemand weet of 100 woninginbraken per jaar nu veel of weinig is. Een dergelijk getal zegt pas iets als het gerelateerd wordt aan de woningvoorraad (100 inbraken op 1000 woningen is een inbraakrisico van 10%). Alleen zo wordt de ene wijk (of straat, of stad) vergelijkbaar met de andere.

1.2 De betrokkenen

Een van de belangrijkste betrokken partijen is de gemeente. De wijkgerichte benadering van de politie dient daarom goed afgestemd te worden op het gebiedsgerichte veiligheidsbeleid van de gemeente, dat meestal vastgelegd is in buurt- en wijkveiligheidsplannen. In bijlage 1 wordt nader ingegaan op de uitgangspunten, inhoud, schaal en organisatie van gemeentelijk gebiedsgericht veiligheidsbeleid².

Er zijn naast de gemeente uiteraard nog meer partijen die belang hebben bij de veiligheid in een wijk. Het is belangrijk om een goed beeld te krijgen van alle organisaties, instanties en personen die op een of ander manier bij de wijk betrokken zijn. Die betrokkenheid zorgt er immers voor dat ze:

- een goed beeld hebben wat - volgens hen! - de problemen zijn in de wijk;
- de bereidheid hebben om daar iets aan te doen.

Bedenk wel dat andere organisaties en personen met een andere bril naar de wijk-werkelijkheid kunnen kijken dan de politie en soms andere prioriteiten en belangen hebben.

Zo kijkt de woningcorporatie in de eerste plaats naar de materiële schade (reparatiekosten) en immateriële schade (effecten van onveiligheidsgevoelens op verhuurbaarheid) en pas veel later naar de daders. De welzijnsinstelling kijkt wèl in de eerste plaats naar wat de politie daders noemt, maar definieert ze bijvoorbeeld als hulpbehoevende cliënten. Met andere woorden: iedereen leeft in zijn eigen wereld en (dus ook) wijk. De politie-ogen die naar 'de' wijk kijken zien slechts één van de vele werkelijkheden. Respecteer die verschillen in visie. Het risico bestaat anders dat de politie

Noot 2 De tekst uit bijlage 1 is afkomstig uit de DSP-publicatie "Gebiedsgericht veiligheidsbeleid Amsterdam", gemeente Amsterdam, 1997.

het credo 'uw probleem is het onze niet' gaat hanteren. Daaruit volgt dan al snel de uitspraak: 'lost u nu eerst maar uw eigen probleem op (pas daarna willen wij iets doen)'.

De oplossing voor deze doodlopende weg is simpel: zorg dat uw probleem ook hun probleem wordt en dat hun probleem uw probleem wordt. Zorg met andere woorden dat de betrokkenen komen tot één probleemdefinitie. Dat is te bereiken door de volgende stap (analyse) gezamenlijk uit te voeren.

2 Gezamenlijke probleemanalyse

Algemene typologie van veiligheidsproblemen per type gebied

Er bestaat een relatie tussen de aard en omvang van de onveiligheid en het type gebied. Verschillende typen gebieden kennen ieder hun eigen typerende patronen van onveiligheid. Deze patronen zijn voor een groot deel terug te voeren op:

- de functies (wonen, werken, winkelen, openbaar/privé) die een gebied herbergt;
- de sociale kenmerken van een gebied: de bewonerssamenstelling, maar zeker ook de stabiliteit daarvan (de mate waarin en snelheid waarmee deze samenstelling aan verandering onderhevig is);
- en de fysieke kenmerken van een gebied, zoals de ligging in de stad, de ruimtelijke 'lay-out', het type bebouwing (hoog/laag) en zeker ook de staat van onderhoud.

Om een indruk te geven van de territoriale "binding" van onveiligheid aan gebieden is in schema 1 een globale typologie opgenomen van (stads-) buurten, buurtkenmerken en type onveiligheidsproblemen dat zich daar meestal voordoet. Op grond van de basisgegevens van de wijk (zie 1.1) kan met behulp van deze typologie nagegaan worden wat voor soorten onveiligheid er in de wijk ongeveer verwacht kunnen worden.

Schema 1

Type gebied	Kenmerken	Typering onveiligheid	Amsterdams voorbeeld
centrumgebied			
functies:	winkelen, cultuur, horeca, prostitutie, weinig wonen	alle vormen van veel voorkomende criminaliteit, horeca- en drugsoverlast, parkeer/verkeersoverlast,	Binnenstad, Nieuwmarktbuurt, Jordaan
sociaal:	mengelmoes, snelle veranderingen, meestal weinig gemeenschapszin	georganiseerde criminaliteit, geweldadige criminaliteit, veel onveiligheidsgevoelens, vooral bij bezoekers; specifieke slachtoffergroep: toeristen	
fysiek:	smalle straten, grachten, oude bebouwing, weinig groen, weinig speelruimte vervuilings/verloederingsgevoelig		
buurten rond het centrum (19e eeuwse gordel)			
functies:	wonen, (buurt)winkels, (buurt)horeca, kleine bedrijvigheid	alle vormen van veel voorkomende criminaliteit, op enkele plekken horeca- en drugsoverlast, soms overlooproblemen centrum (drugs), parkeeroverlast, burenoverlast, bedreigende aanwezigheid van criminelen/criminele netwerken in de buurt (dealpanden, helers, e.d.)	Kinkerbuurt, Staatsliedenbuurt
sociaal:	menging van 'oude' buurtbewoners en nieuwe instroom (studenten, allochtonen, 1- en 2-persoonshuishoudens), gemeenschapszin hooguit in 'kliekjes'		
fysiek:	oudere (etage)woningen, weinig groen, weinig speelruimte, vaak matig onderhouden, leegstand/renovatie/sloopprocessen gaande		
woonbuurten in de 'buitenring' (wijken 1920-1940 en jaren '50)			
functies:	voornamelijk wonen, enkele buurtwinkels/ winkelcentra en buurtvoorzieningen (wijkcentra e.d.)	jeugdcriminaliteit (graffiti, vandalisme), inbraak woningen, soms burenoverlast	Osdorp, Sloterveer, Slotervaart, De Baarsjes
sociaal:	veel allochtone gezinnen, relatief veel ouderen, minder doorstroom, stabiel, meestal wat meer gemeenschapszin		
fysiek:	ruimer opgezet, laagbouw (rijtjes) en 4-hoog etagebouw veel groen, veel speelruimte voor kinderen, matig tot redelijk onderhouden		
Grootschalige (nieuwbouw) buitenwijken (na-oorlogse bouw)			
functies:	zie hierboven	jeugdcriminaliteit, inbraak woningen, burenoverlast, drugsoverlast en drugsgerelateerde criminaliteit	bepaalde delen van Amsterdam Zuid-Oost
sociaal:	woningen zijn bedoeld voor gezinnen, maar vaak 'overgenomen' door weinig kansrijken op de woningmarkt (nieuwkomers, studenten, illegalen)		
fysiek:	grootschalige hoogbouw, veel groen, veel speelruimte verloederings/vervuilingsgevoelig		

Deze typologie is echter uiteraard globaal en zal ook niet voor alle wijken in de regio Haaglanden even sterk gelden. De typologie is te grof voor het ontwikkelen van concrete veiligheidsplannen voor een wijk: daarvoor is een meer diepgaande analyse van de problematiek nodig. Doel van zo'n nadere analyse is om te komen tot een door alle betrokkenen gedeelde visie op wat die problemen zijn.

Men kan daarbij 2 routes volgen:

- oppervlakkig, ad hoc maar snel en eenvoudig;
- degelijk maar arbeidsintensiever.

2.1 Een snelle analyse

Bepaal welke betrokkenen/ belanghebbenden er in de wijk bestaan en maak daarvan een lijst.

Voorbeeld:

<u>Betrokkene/ belanghebbende:</u>	<u>Te bereiken/ te peilen via:</u>
Bewoners	Bewonersvereniging A Huurdersvereniging X Discussieavond in de wijk Enquête
Winkeliers	Vereniging A Vereniging B
Woningcorporatie A	Hoofd bewonerszaken mevr. District 51 de heer Buurtcongiere
Woningcorporatie B
Dienst Openbare Werken
Openbare verlichting
HTM etc.	

Inventariseer bij al deze personen en organisaties wat volgens hen de top 5 (of 10, of 13) is van 'aan veiligheid gerelateerde problemen'. Zo'n inventarisatie kan telefonisch plaats vinden, via gesprekken of via een schriftelijke enquête of brief.

De optelling van de uitkomsten levert het gemiddelde voor alle betrokkenen op. Hierbij kan men gewoon alle meningen optellen, maar men kan ook een weging toepassen: bewoners 50% en de rest ook 50% bijvoorbeeld.

Vervolgens kan men alle betrokkenen aan tafel noden om te bepalen wat men wil doen en wil bereiken. Een meer degelijke analyse kan dan eventueel ook nog (zie 2.2).

2.2 Een degelijke analyse

Kijk bij een meer uitgebreide vaststelling van wat de problemen in de wijk zijn naar vijf zaken.

Omvang

Onder omvang verstaan we de mate waarin bepaalde criminele verschijnselen in een bepaalde periode in een bepaald gebied optreden. Bij criminaliteit kan de omvang op verschillende manieren worden aangegeven:

- het aantal delicten (in een bepaalde periode en een bepaald gebied), te vinden in de enquête (voor zover geregistreerd!);
- het aantal slachtoffers c.q. het slachtofferpercentage van delicten (in een bepaalde periode en een bepaald gebied), te vinden in de slachtoffer-enquêtes.

Ontwikkeling

Onder ontwikkeling wordt verstaan de kwantitatieve toe- of afname van het aantal delicten en/ of slachtoffers ten opzichte van voorgaande perioden. Hoe meer perioden u in de analyse kan betrekken, des te beter is het beeld dat u krijgt van de ontwikkeling van delicten. De meest gebruikte perioden zijn dagen, weken, maanden, kwartalen, seizoenen en jaren.

Naast de ontwikkeling van de criminaliteitsomvang, kunt u natuurlijk ook kijken naar de ontwikkeling van de schade, ernst, en/of onveiligheidsbeleving.

Schade

Onder schade verstaan we directe en indirecte materiële schade als gevolg van delicten, oftewel de schade die te vertalen is in harde geldens.

- Directe schade: de (bruto) kosten van herstel van beschadigde objecten, de waarde van buitgemaakte zaken, enzovoorts³.
- Indirect schade: de lange termijn en/of meer indirecte financiële gevolgen van delicten: derving van inkomsten, medische kosten bij letsel, de kosten van opvang/ hulpverlening aan slachtoffers, enzovoorts. Voor bedrijven: kosten van het stilvallen van de productie (bijvoorbeeld bij sabotage van machines), het niet kunnen nakomen van verplichtingen, enzovoorts.

Ernst

Onder ernst verstaan we de immateriële schade van de gevolgen van een delict. De ernst van delicten is niet objectief vast te stellen: ieder kan daar zo zijn of haar eigen mening over hebben. Een ernst-oordeel kan gebaseerd zijn op uiteenlopende overwegingen. Zo kunnen een rol spelen:

- de omvang van een delict: het is ernstig omdat het zoveel voorkomt (bijvoorbeeld vandalisme of fietsendiefstal);
- de gevolgen voor slachtoffers: het is ernstig omdat het delict ingrijpende emotionele gevolgen heeft (bijvoorbeeld seksueel geweld) en/of omdat de slachtoffers een kwetsbare groep vormen (bijvoorbeeld beroving van bejaarden) en/of omdat er veel schade ontstaat (bijvoorbeeld bankoverval);
- de waarde die men hecht aan bepaalde regels of normen ('Gij zult niet stelen').

Onveiligheid(sbeleving)

Onveiligheid(sbeleving) of 'sociale veiligheid' is een breed begrip, waaronder vaak zowel de ervaren (= subjectieve) onveiligheid als de feitelijke (= objectieve) onveiligheid (criminaliteit) worden verstaan. Wij omschrijven de subjectieve onveiligheidsbeleving als volgt: 'De gevoelens van angst of dreiging, die bij personen worden opgewekt door bepaalde fysieke situaties en/of door bepaalde delicten'. De objectieve onveiligheid is het gemeten

Noot 3 We spreken hier van bruto kosten, omdat er geen rekening wordt gehouden met vergoedingen die men terug ontvangt van de verzekering. Het verrekenen van het verzekeringsaandeel is meestal een onbegonnen zaak; men moet dan ook bijvoorbeeld rekening gaan houden met de aan verzekeraars betaalde premies (is in feite een kostenpost in verband met criminaliteit).

aantal delicten op een bepaalde plaats en tijd. De subjectieve kant (ervaring/beleving) en de objectieve kant (criminaliteit) kan men niet zo maar op één hoop gooien. Want deze twee staan in een vrij losse relatie tot elkaar. In de eerste plaats komen de plekken die als onveilig worden ervaren ('enge plekken') lang niet altijd overeen met de plekken waar relatief veel criminaliteit plaatsvindt. In de tweede plaats zijn de mensen die veel onveiligheid ervaren niet dezelfde als de mensen die feitelijk vaak slachtoffer worden van delicten. Ten derde worden de sterkste onveiligheidsgevoelens vaak opgeroepen door die typen delicten die juist relatief weinig voorkomen.

Resumerend

In het onderstaande schema staan de 5 kernbegrippen en de manier waarop ze worden uitgedrukt.

Schema 2 De 5 kernbegrippen in de wijkanalyse

begrip	onderdelen/indicatoren
omvang	<ul style="list-style-type: none"> • aantal slachtoffers, slachtofferpercentage • aantal delicten
ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • toe-/afname aantal delicten in de tijd • toe-/afname schade, ernst, onveiligheidsbeleving in de tijd
schade (harde guldens)	<ul style="list-style-type: none"> • materiële schade • direct: kosten herstel/vervanging • indirect: lange-termijnkosten
ernst	<ul style="list-style-type: none"> • beoordeelde ernst van delicten (bevolking en/of beslissers) • immateriële schade (psychische gevolgen)
onveiligheid(sbeleving)	<ul style="list-style-type: none"> • angstgevoelens in verband met bepaalde delicten • angstgevoelens in verband met beeldvorming • uiting van angstgevoelens in gedrag

Er zijn - naast de politie - diverse betrokken instellingen die op een of andere manier gegevens kunnen leveren om meer te weten te komen over de omvang, ontwikkeling, schade, ernst en onveiligheidsbeleving. Een greep:

Schema 3 Organisaties/instanties die gegevens kunnen leveren over criminaliteit

Organisatie/instantie	Type delicten
Gemeente (afdeling/dienst)	
• Openbare werken	vandalisme, straatmeubilair
• Openbare werken/openbare gebouwen	vandalisme, diefstal uit gebouwen
• Groenvoorzieningen/hout&plantsoenen	vandalisme openbaar groen, milieudelicten
• Onderwijs	vandalisme/diefstal/inbraak in scholen
• Energiebedrijf	vandalisme lantarenpalen
Woningbouwcorporaties	vandalisme/inbraak in woningen/flatgebouwen, gebruik/handel drugs in woningen/flatgebouwen.
Winkeliersverenigingen	vandalisme, winkeldiefstal, inbraak in winkels; beroving, bedreiging, vandalisme in winkelcentra; (brom)fietsdiefstal, diefstal uit auto's op parkeerterreinen bij winkelcentra.
Overige bedrijven/lokale bedrijfsverenigingen	vandalisme, diefstal, inbraak, bedreiging, fraude.
Ziekenhuizen	vandalisme, inbraak, (fiets)-diefstal, diefstal uit auto's (stallingen/parkeerterreinen), bedreiging, handtastelijkheden.
Openbaar vervoer (bus, tram)	vandalisme m.b.t. bussen en abri's, bedreiging, handtastelijkheden.
PTT	vandalisme, inbraak, (fiets)-diefstal bij postkantoren, diefstal van/vanaf/uit bedrijfswagens.
Brandweer	brandstichting

Dit schema geeft niet meer dan een indicatie van de mogelijke betrokkenen en hun gegevensbronnen die als aanvulling op de politiegegevens nuttige diensten kunnen verlenen.

Als met behulp van de betrokkenen en hun gegevens een overall beeld van de wijk(on)veiligheid is geschetst, wordt het tijd om richting 'actie' te gaan; er moeten nu gezamenlijk prioriteiten gesteld worden.

3 Gezamenlijke prioriteitenstelling en bepalen (sub)doelen

Van de totale rij delicten/problemen zoals die naar voren komt uit de snelle of degelijke probleemanalyse moet nu bepaald worden welke problemen met prioriteit aangepakt moeten worden. Bij de uitkomst van de snelle inventarisatie gebeurt dat simpel maar grof. U heeft daar een flink aantal 'top tieners' gekregen. Optellen is daar voldoende om tot het gemiddelde voor alle betrokkenen te komen.

Bij de degelijke analyse is meer werk vereist. Op basis van de gegevens die u zelf (als politie) heeft en de info die van de andere betrokkenen afkomt kunt u de volgende prioriteiten score-tabel maken:

Tabel 1 Prioriteiten score

Delicten/problemen	Omvang	Ontwikkeling	Schade	Ernst	Angst
Inbraak					
• woningen	+/-	--	+	+	+
• bedrijven	-	+	++	-	-
• openbare gebouwen	+	++	+	-	-
Vandalisme					
• privé bezit	+/-	+/-	+		
• bedrijven	+/-	-	+		
• openbaar bezit	++	+	++		
Geweld					
• privé/ thuis	+	+			
• publieke ruimten	-	+/-			
• straat	?	?			
Onveiligheidsgevoelens	+	?			
Auto....	?				

In deze slechts gedeeltelijk ingevulde voorbeeld tabel is het volgende systeem gebruikt:

- ++ = zeer hoge prioriteit
- + = hoge prioriteit
- +/- = gemiddelde prioriteit
- = lage prioriteit
- = zeer lage prioriteit
- ? = geen gegevens prioriteit

Idealiter worden de plussen en de minnen in een gezamenlijk overleg van alle betrokkenen gegeven. Alleen zo komt men immers tot een gedeelde visie over wat nu de problemen in de wijk zijn en wat prioriteit heeft.

Omvang en ontwikkeling tegen elkaar afgezet

Meestal zal informatie over de omvang en ontwikkeling van delicten een centrale rol spelen bij de beslissingen over prioriteiten. Ook voor deze twee soorten informatie geldt dat zij verschillende kanten op kunnen wijzen. In principe zijn vier combinaties mogelijk. In het onderstaande schema staan deze combinaties weergegeven, met in de 'cellen' het advies dat u zou kunnen geven bij elke mogelijke combinatie.

Schema 4 Mogelijke combinaties van omvangs- en ontwikkelingsgegevens

		OMVANG	
		groot	klein
ONTWIKKELING	toename	(A) hoge prioriteit	(B) aandachtspunt
	afname	(C) doorgaan met huidige beleid	(D) lage prioriteit

Toelichting:

- A Als de omvang 'groot' is (bijvoorbeeld vergeleken met andere, vergelijkbare gemeenten) en de ontwikkeling een toename te zien geeft, dan is de beslissing eenvoudig: prioriteit geven.
- B Als de omvang 'klein' is maar er wel sprake is van een toename van het aantal delicten: opletten! aandachtspunt! Het kan ook het begin zijn van een nieuw probleem. Kijk in dit verband ook naar de ontwikkeling van dit delict bij vergelijkbare gemeenten en/of de landelijke ontwikkeling.
- C Als de omvang 'groot' is maar er is sprake van een gestage afname van het aantal delicten, dan kan dit een teken zijn dat het huidige (preventie)beleid ten aanzien van dit delict goed werkt. Doorgaan met het beleid dus, maar wel op blijven letten of de afname door blijft zetten (het kan ook een toevalsfluctuatie zijn).
- D Deze is weer makkelijk: de omvang is 'klein' het neemt ook nog af, dus dit delict hoeft voorlopig geen prioriteit te krijgen.

Op grond van deze omvang/ontwikkelingsinformatie (gecombineerd met info over schade, ernst en angst) kunnen de globale prioriteiten voor de wijk bepaald worden.

Als het de prioriteiten

- horeca;
- verkeer;
- jeugd;
- milieu;
- drugs en/of;
- woninginbraak.

betreft kan naar die modules overgestapt worden. Elk van die modules start overigens wederom met de stap 'inventarisatie en analyse' (wat is er - voor dat ene probleem - aan de hand). Die stap kan deels al genomen zijn in de wijkanalyse, maar het is mogelijk dat er nog meer info nodig is voor het desbetreffende probleem (zie verder elk van de 6 modules).

Voor deze concrete problemen moeten vervolgens doelen en subdoelen worden gesteld. We verwijzen hiervoor naar de zes probleemgerichte modules.

Naast deze probleemgerichte doelen zijn er misschien echter ook wijkgerichte - en dus meerdere problemen omvattende - doelen te stellen. Dat is zelfs aan te bevelen, want daarmee kan men de op één probleem gerichte doelen als het ware onderling koppelen en tot een eenheid smeden.

Voorbeelden van wijkgerichte doelen:

- Het aantal aangiften van woninginbraken en autokraken dient in Loosduinen in de eerste zes maanden van het komende jaar af te nemen met 20%, hetgeen aldaar niet mag leiden tot een toename van het aantal aangiften van diefstal met geweld op straat.

Naast dit type 'combinatie-doelstellingen' kan men in de wijk ook prima één of meer van de volgende 'totaal-doelen' stellen:

In periode X zal in wijk Y

- het veiligheidsgevoel onder bewoners - dat gemeten wordt door ... (uitleg).... met Z% stijgen;
- het totaal aantal door politie geregistreerde delicten afnemen met A;
- het totaal aantal meldingen dalen met B%;
- het aantal aangehouden daders stijgen met C%;
- De tevredenheid van de bewoners over de veiligheidssituatie en/of het optreden van de politie stijgen met D%;
- etc.

Voor de volledigheid wijzen we erop dat ook deze wijkgerichte doelen aan het criterium 'SMART' moeten voldoen⁴.

Noot 4 Zie voor een toelichting op het SMART-criterium de algemene handreiking.

4 Aanpak

4.1 Probleemgerichte aanpak

Als voor de hele wijk door alle betrokkenen gezamenlijk de prioriteiten en (sub)doelstellingen bepaald zijn, betreft dit meestal concrete problemen (woninginbraak, horeca-overlast, etc.).

Voor de aanpak van deze problemen (selectie van maatregelen en partners e.d.) verwijzen we hier verder naar de probleemgerichte modules.

Opgemerkt zij overigens dat (nog) niet voor alle problemen een probleemgerichte module ontwikkeld is. Zo ontbreekt bijvoorbeeld nog zo'n module voor het thema geweld. De portefeuillehouder geweld zou voorlopig echter gebruik kunnen maken van de algemene module.

4.2 Wijkgerichte aanpak

In binnen- en buitenland is de afgelopen decennia uitgebreid geëxperimenteerd met gebieds- of plekgerichte aanpakken. Er zijn in dit kader drie belangrijke soorten aanpak te onderscheiden:

- 1 Buurtpreventie;
- 2 Buurtbeheer;
- 3 Plekgerichte (of brandhaarden) aanpak.

Deze laatste soort aanpak kent, gerangschikt naar de zwaarte van de onveiligheidsproblematiek ter plekke, drie varianten:

- a zelfbeheer
- b een toezicht-variant
- c een handhavings-variant

Bepaal welke van deze aanpakken in uw wijk het meest geëigend is gezien de bestaande problematiek. Schema 5 kan hierbij een hulpmiddel vormen.

Schema 5

Instrument	Kenmerken	Toepasbaar voor:
Buurtpreventie	<ul style="list-style-type: none"> • delictgericht (inbraak) • directe samenwerking bewoners-politie • projectmatig 	<ul style="list-style-type: none"> • buurten met beperkte veiligheidsproblematiek • buurten met redelijk sterk 'sociaal weefsel'
Buurtbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • gericht op 'leefbaarheid' • structurele samenwerking van 'beheerders' • streven naar bewoners-activering 	<ul style="list-style-type: none"> • buurten met achterstandsproblemen (fysiek en sociaal)
Preventief buurtbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • veiligheid centraal binnen leefbaarheidsproblematiek • aandacht voor 'kleine' criminaliteit en overlast 	<ul style="list-style-type: none"> • buurten waar veiligheid belangrijk, maar geen onbeheersbaar, probleem is • aansluiting bij (breder) buurtbeheer aanbevolen
Brandhaarden/ plekgericht	'zelfbeheer-variant':	
	<ul style="list-style-type: none"> • preventief ten aanzien van vervuiling, verloedering en vandalisme 	<ul style="list-style-type: none"> • gebied met vernieuwde bewoners samenstelling • geen zware problematiek
	'toezicht-variant':	
	<ul style="list-style-type: none"> • toezicht, beheer en sociale taken in één takenpakket • bewoners en doelgroepen actief betrokken bij uitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • beperkt gebied met enkele (niet te zware) onveiligheidsproblemen
	'handhavings-variant':	
	<ul style="list-style-type: none"> • handhaving centraal • samenwerking handhavers op uitvoerend niveau • bewoners in aanvang niet zwaar betrokken • nadruk op bestuurlijke standpuntbepaling 	<ul style="list-style-type: none"> • beperkt gebied met (zeer) ernstige veiligheidsproblemen

Tips voor het selecteren van de juiste werkwijze:

- 1 Raadpleeg bijlage 2 voor de benodigde nadere toelichting op de in schema 5 gepresenteerde werkwijzen, hun toepasbaarheid in verschillende situaties en de te verwachten effecten.
- 2 Bedenk dat de gepresenteerde werkwijzen organisatiemodellen betreffen, dat wil zeggen manieren om vorm en sturing te geven aan maatregelen gericht op de veiligheid in het gebied. Er wordt in bijlage 2 derhalve slechts summier ingegaan op de concrete maatregelen zelf. Een uitgebreidere bespreking van maatregelen is te vinden in de verschillende probleemgerichte modules. Bovendien is in de algemene handreiking een methode opgenomen om vast te stellen welke maatregelen opgenomen kunnen worden.
- 3 Bedenk dat de rol van de politie niet in alle modellen even groot is. Ga derhalve na welke inspanning u zelf als organisatie wilt verrichten.
- 4 Bedenk dat ook het type partners waarmee samengewerkt moet worden varieert. Uiteraard is een bepaalde werkwijze alleen haalbaar indien er voor die werkwijze voldoende draagvlak bestaat bij de betrokken samenwerkingspartners. Ga dit dus na.
- 5 Het is mogelijk dat geen van de beschreven werkwijzen goed aansluiten op de specifieke problemen en mogelijkheden in de wijk. Bedenk dat het niet verplicht is om te kiezen voor een van deze werkwijzen. Het staat u uiteraard vrij om andere, nieuwe manieren van wijkgericht werken te ontwikkelen. Het kennismaken van de bestaande modellen voorkomt echter dat men het wiel opnieuw gaat uitvinden of wegen inslaat waarvan al lang bekend is dat deze dood lopen.

5 Randvoorwaarden voor de uitvoering

Feitelijk gelden bij wijkgericht werken dezelfde randvoorwaarden als bij probleemgericht werken:

- 1 Er moeten voldoende middelen en personele capaciteit ter beschikking worden gesteld.

Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen de middelen en capaciteit die nodig zijn voor de probleemgerichte aanpakken (zie verder de betreffende modules) en de middelen en capaciteit die de wijkgerichte aanpak vereist.

- 2 De aanpak moet geëvalueerd worden.

Indien er, naast probleemgerichte doelen, ook wijkgerichte doelen zijn geformuleerd, dienen die ook geëvalueerd te worden.

De evaluatie moet al geregeld worden alvorens over te gaan tot de uitvoering van de maatregelen. Raadpleeg de probleemgerichte modules voor nadere instructies over de proces- en effectevaluatie.

Aangezien een heldere doelstelling randvoorwaarde is voor het kunnen evalueren van een aanpak, moet er op gelet worden dat zowel de de-lichtgerichte als de wijkgerichte doelstellingen voldoen aan de SMART-criteria.

- 3 Er dient een plan van aanpak opgesteld te worden, dat de basis vormt voor de uitvoering. In bijlage 3 is een korte inhoudsopgave te vinden van zo'n plan van aanpak.

Bijlage 1 **Gebiedsgericht veiligheidsbeleid: uitgangspunten, inhoud, schaal en organisatie**⁵

Een buurt- of wijk veiligheidsplan is een plan van aanpak dat tot doel heeft de veiligheid in een buurt op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te brengen dan wel te handhaven.

Uitgangspunten

De buurt- en wijkveiligheidsplannen maken nadrukkelijk onderdeel uit van het integraal veiligheidsbeleid en de daarvoor geldende uitgangspunten zijn ook van toepassing op deze plannen. Deze uitgangspunten kunnen als volgt worden samengevat.

- 1 Doel van het veiligheidsplan moet zijn: mensen het gevoel en de zekerheid (terug)geven van een maatschappelijk aanvaardbaar niveau van orde, rust en veiligheid in hun buurt.
- 2 Het bereiken van dit doel vereist een gezamenlijke aanpak, waarbij iedere betrokken partij zijn of haar specifieke bijdrage levert⁶. Iedere persoon of organisatie, particulier of publiek, die een bijdrage kan leveren aan veiligheid is partij. De betrokkenheid van deze partijen is niet onverbindend: men dient bereid te zijn schriftelijke afspraken te maken over de inzet van personele en financiële middelen.
- 3 Het vertrekpunt van het denken en handelen inzake veiligheid moet zijn: het herstellen en versterken van de zelfredzaamheid van bewoners. Deze houding geldt tevens de participerende niet-overheidsinstellingen: laat deze in hun waarde maar spreek ze aan op hun eigen verantwoordelijkheid.

Inhoud: het wijkveiligheidsplan

Deze uitgangspunten kunnen vertaald worden in drie criteria voor de opzet en inhoud van buurt- en wijkveiligheidsplannen.

- 1 In het plan wordt een integrale visie op de veiligheidsproblematiek in de betreffende buurt of wijk opgenomen. Elk terrein waarop orde, rust of veiligheid een rol speelt, hoort erbij: juridisch (handhaving), sociaal (relaties tussen bevolkingsgroepen), openbare ruimte, wonen, enzovoorts. In het plan wordt aangegeven welke concrete veiligheidsproblemen in de buurt spelen, wat hun onderlinge samenhang is en welke oorzaken/achtergronden een rol spelen. Waar mogelijk wordt aangegeven welke problemen in het desbetreffende gebied aangepakt kunnen worden en welke problemen (mede) een aanpak op stadsdeel- of stedelijk niveau vereisen. Voorts wordt aangegeven aan welk type maatregelen men denkt. Als leidraad kunnen daarbij de 'werkbare modellen' dienen die we in hoofdstuk 4 zullen presenteren.

Noot 5 Bijlagen 1 tot en met 3 zijn overgenomen uit 'Gebiedsgericht veiligheidsbeleid in Amsterdam - herziene versie mei 1997'

Noot 6 In feite wordt hier verwezen naar het begrip 'integraal'. Dit begrip werd op een Werkconferentie over Integraal Veiligheidsbeleid (Amsterdam-West, oktober 1993) als volgt ingevuld: "Integraliteit staat voor een brede aanpak waarbij een probleem, een problematisch gebied of een problematische bevolkingscategorie vanuit zoveel mogelijk invalshoeken tegelijkertijd en in samenhang wordt aangepakt. Integraal veiligheidsbeleid is zowel een programma (iets wat gerealiseerd moet worden) als een methode (een manier van werken). Het is het tegenovergestelde van verkokering."

- 2 In het plan wordt aangegeven welke instanties, organisaties en groeperingen betrokken zijn bij de aanpak. Tevens dient duidelijk te zijn op welke wijze(n) de verantwoordelijkheid van de diverse betrokkenen wordt vastgelegd.
- 3 In het plan wordt aangegeven op welke wijze(n) men de buurtbewoners betreft bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van het plan. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen:
 - Bewonersbetrokkenheid in de fase van de probleemanalyse: welke inspanningen zijn/worden gepleegd om een representatief beeld te krijgen van de wensen en ideeën van de totale groep buurtbewoners ten aanzien van veiligheid? Welke extra inspanningen worden gepleegd om de mening van moeilijk bereikbare groepen (bijvoorbeeld allochtonen) te achterhalen?
 - Bewonersbetrokkenheid in de fase van de opzet en uitvoering van maatregelen: hoe worden buurtbewoners hierbij betrokken? En hoe wordt voorkomen dat de maatregelen leiden tot nieuwe afhankelijkheid van de overheid?

Schaal

De begrippen 'wijk' en 'buurt' staan borg voor een flinke portie verwarring. De een heeft bij het begrip 'buurt' iets heel kleins voor ogen (het buurtje waarin ik woon), de ander denkt aan iets veel groters (Kinkerbuurt, Indische buurt). Dezelfde verschillen in schaalgrootte spelen rond het begrip 'wijk'. Eigenlijk maakt het niet zoveel uit: men kan zich met veiligheidsbeleid richten op een brandhaard of plek (bijvoorbeeld Mercatorplein), een wat groter gebied of een heel stadsdeel.

Om enig houvast te geven onderscheiden we vijf schaalniveaus.

Gebiedsgerichte aanpak veiligheid Amsterdam

1	Plek: <ul style="list-style-type: none"> • brandhaard; • winkelgebied; • straat, plein; • onderdoorgang, enge plekken.
2	Buurt: <ul style="list-style-type: none"> • minder dan 10.000 inwoners.
3	Wijk: <ul style="list-style-type: none"> • van 10.000 tot 25.000 inwoners.
4	Stadsdeel: <ul style="list-style-type: none"> • gebiedsgericht beleid waarbinnen bovengenoemde varianten kunnen voorkomen.
5	Stad: <ul style="list-style-type: none"> • stedelijk beleidsprogramma met centrale handhaving openbare orde; • voorwaarden; • facilitering, ondersteuning.

Dit onderscheid in schaalniveaus is natuurlijk essentieel bij de opzet, uitvoering en evaluatie van veiligheidsbeleid. Voor de uitgangspunten voor zo'n beleid (zie 2.1) en voor datgene dat uiteindelijk in het veiligheidsplan wordt vastgelegd (zie 2.2) spelen deze schaalniveaus echter nauwelijks een rol. Omdat de term 'gebiedsgericht veiligheidsbeleid (of -plan)' een hele mond vol is, hanteren we in deze notitie de term wijkveiligheid.

Organisatie

Uitgangspunt bij de organisatorische ontwikkeling en uitvoering van een wijkveiligheidsplan is dat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van bestaande structuren.

Het ligt dus voor de hand om de in alle stadsdelen aanwezige veiligheidsstructuur, i.c. het lokale driehoeksoverleg, vanaf het begin te betrekken bij de ontwikkeling van een veiligheidsplan. Zonder het commitment van politie, bestuur en Openbaar Ministerie is een effectieve aanpak niet mogelijk. De plannen dienen de instemming te hebben van het lokale driehoeksoverleg.

Verder verdient het aanbeveling aansluiting te zoeken bij reeds bestaande of in ontwikkeling zijnde buurt- en wijkgerichte structuren of netwerken. Een voor de hand liggende aanhaakmogelijkheid is een buurtbeheerorganisatie: hierin nemen meestal tal van organisaties en groeperingen deel die ook voor het thema veiligheid van belang zijn. Een veiligheidsplan kan in dat geval gekoppeld zijn aan het beheerplan voor dat gebied. Echter, ook daar waar een buurtbeheerorganisatie (nog) ontbreekt kunnen wijkveiligheidsplannen ontwikkeld worden. In dat geval zal meer aandacht besteed moeten worden aan het organisatorische (voorbereidings-)traject. Gebiedsgericht werken - zo leert de ervaring met buurtbeheer - vereist van de betrokken organisaties een (soms forse) verandering in denk- en handelwijzen.

Bijlage 2 Gebiedsgericht veiligheidsbeleid: werkbaar modellen

De hiervoor kort getypeerde territoriale kenmerken van onveiligheid bieden handvatten voor een gebiedsgerichte aanpak van de problematiek. In de afgelopen decennia is in binnen- en buitenland uitgebreid geëxperimenteerd met een gebieds- of plekgerichte aanpak. Hieronder worden drie belangrijke typen aanpak beschreven die inmiddels hun waarde hebben bewezen. Het gaat hierbij om organisatiemodellen. Dat wil zeggen manieren om vorm en sturing te geven aan maatregelen gericht op veiligheid. Het gaat niet om de concrete maatregelen zelf. Hieronder komen achtereenvolgens aan de orde: buurtpreventie, (preventief) buurtbeheer en de plekgerichte (of brandhaarden-)aanpak. Van een aantal van deze modellen is in de bijlage bij deze notitie een Amsterdams voorbeeld opgenomen.

Buurtpreventie

Het begrip 'buurtpreventie' vindt zijn oorsprong in Engelse en Amerikaanse 'neighbourhood watch' initiatieven. Buurtpreventie is een maatregelenpakket gericht op de voorkoming van een of enkele specifieke delicten in een bepaalde buurt. Kern van de aanpak is een geïntensiverde inzet van de lokale overheid (en met name de politie) in combinatie met een actieve rol van buurtbewoners. In Nederland is het buurtpreventiemodel vooral toegepast in buurten die te kampen hadden met inbraakproblemen (woninginbraak, soms aangevuld met inbraak in auto's)⁷. Centrale elementen van de buurtpreventie-aanpak zijn:

- versterking van de sociale controle in de buurt (buurtbewoners stimuleren alert te zijn op 'verdachte' situaties);
- vergroting van de pakkans van daders door invoering van een aparte meldingsprocedure (meldkaarten, melden aan buurtcontactpersonen) in combinatie met een effectieve (snelle) politiereactie op de meldingen;
- stimuleren van (inbraak-)preventief gedrag door middel van voorlichting, graveeracties, individuele beveiligingsadviezen, en dergelijke;
- het (al dan niet collectief) aanbrengen van technopreventieve verbeteringen aan woningen (beter hang- en sluitwerk).

Bij buurtpreventie wordt een structuur opgezet van vrijwillige buurtcontactpersonen, die een centrale rol spelen bij de uitvoering van de maatregelen. Deze contactpersonen worden getraind en begeleid door de politie. Het preventieproject wordt levend gehouden in de buurt door het organiseren van buurtacties en bewonersbijeenkomsten, waar ook steeds de voortgang en opbrengst van het project wordt besproken. Uit Nederlands evaluatieonderzoek blijkt dat buurtpreventie effectief kan zijn in het terugbrengen van de betreffende delicten. Daarbij blijken met name de technopreventieve maatregelen effect te sorteren. De 'socio'-maatregelen (stimuleren bewonerscontacten en sociale controle) blijken moeilijker van de grond te komen en de effecten ervan op de inbraakcijfers zijn onduidelijk. Het buurtpreventiemodel heeft bovendien alleen kans van slagen in relatief 'goede' buurten die geen cumulatieve problemen kennen, die vrij stabiel zijn qua bewonerssamenstelling en waar al enige mate van buurtorganisatie aanwezig is.

Noot 7 In Amsterdam is buurtpreventie tot nu toe een weinig toegepast model. Er bestaan een gering aantal interessante voorbeelden van buurtpreventie waarvan er enkele (bijvoorbeeld Radioweg-project) al vanaf eind jaren 80 bestaan. Paradoxaal genoeg slapen deze projecten soms uiteindelijk in ten gevolge van hun eigen succes: alles is gedaan en bereikt. Vreemd genoeg verliest dan ook de overheid zijn interesse.

Een recente Engelse innovatie van het buurtpreventie concept is interessant genoeg om hier te vermelden. In diverse onderzoeken is aangetoond dat bij woninginbraak soms sprake is van 'herhaald slachtofferschap': een woning waar ingebroken is, wordt snel daarna ten tweede, of derde male, bezocht. Dit gegeven biedt mogelijkheden voor een - zeer noodzakelijke - kleinschalige preventie-aanpak. De woning die voor het eerst slachtoffer is, krijgt een preventieve voorkeursbehandeling waarbij men de bouwkundige - en eventueel zelfs elektronische beveiliging substantieel verbetert en tegelijkertijd investeert in sociale maatregelen. Naast slachtofferhulp voor de gedupeerden betreft men de burens bij de aanpak. De Engelsen spreken wel van 'cocoon neighbourhood watch': het huishouden/de woning die slachtoffer van een eerste inbraak werd, wordt als het ware extra ingepakt. Evaluaties van dit type projecten laten na enige tijd een enorme daling zien van het aantal woninginbraken met als positief neveneffect dat onderlinge burenccontacten verstevigd worden.

Omdat in dit geval de aanpak zeer kleinschalig is, wordt een toepassing in andere buurten - dan alleen 'goede' buurten ook mogelijk. Een combinatie met de aanpak van de 'portiek gesprekken', zoals die door veel woningcorporaties wordt toegepast, ligt hier voor de hand.

Resumerend kan over buurtpreventie gezegd worden dat dit instrument zeer effectief kan zijn bij het bestrijden van bepaalde delicten (met name inbraak), maar dat deze werkwijze beperkt is wat betreft reikwijdte (delicten) en toepassingsmogelijkheden (buurten).

Buurtbeheer

Onder buurtbeheer verstaan we: de voortdurende en kleinschalige zorg van beheerders en bewoners voor de kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving (leefbaarheid) van de buurt.

Buurtbeheer heeft haar wortels in de stadsvernieuwing en in de Sociale Vernieuwing. Het is bij buurtbeheer nadrukkelijk niet de bedoeling om weer eens nieuwe maatregelen, deskundigen of structuren toe te voegen aan het vele bestaande. Het gaat juist om het anders aanwenden van bestaande mogelijkheden. Kernthema is het verbeteren van de communicatie en samenwerking tussen alle betrokken instanties, organisaties, groeperingen en individuen. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de buurtbewoners geactiveerd moeten worden om hun eigen verantwoordelijkheid in de zorg voor een leefbare buurt weer op te pakken. In Amsterdam wordt een onderscheid gemaakt tussen 'buurtbeheer' op een regulier niveau (beter afstemmen van reguliere beheeractiviteiten) en 'intensief buurtbeheer', een zwaardere beheersvariant waarbinnen extra activiteiten worden ontplooid in buurten die een zwaardere (beheer-)problematiek kennen. Het (toen bestaande) Amsterdamse Projectbureau Sociale Vernieuwing heeft in 1992 een werkdokument over (intensief) buurtbeheer uitgebracht⁸, waarin de mogelijke bijdragen aan buurtbeheer van het stadsdeel, van woningcorporaties en bewoners worden geschetst en een stappenplan voor het ontwikkelen van een buurtbeheerplan wordt gegeven.

In Amsterdam lopen op dit moment tientallen buurtbeheer(achtige) projecten. Een deel daarvan is aan te merken als een 'integraal' project in die zin dat het thema leefbaarheid op een aantal fronten is uitgewerkt en wordt aangepakt, en dat de betrokken organisaties structureel met elkaar samenwerken binnen de buurtbeheerorganisatie. In deze projecten blijkt het

Noot 8 'Buurtbeheer, een kwestie van samenwerken'; Werkdocument 2 van het Projectbureau Sociale Vernieuwing.

thema 'veiligheid' niet overal de aandacht te krijgen die het verdient⁹. De projecten blijken zich in de praktijk vooral te richten op het beheer van de fysieke leefomgeving ('schoon' en 'heel'). Een schone en hele leefomgeving heeft weliswaar een preventief effect op bepaalde aspecten van onveiligheid¹⁰, maar hiermee wordt zeker niet het gehele onveiligheids-spectrum in de buurten afgedekt.

De geringe aandacht voor veiligheid kan ten dele worden teruggevoerd op het feit dat de zorg voor openbare orde en veiligheid vaak wordt gezien als een stedelijke verantwoordelijkheid (burgemeester). Er bestaat geen duidelijk beeld van de taken en bevoegdheden van het stadsdeel op dit gebied. Bovendien is het lastig om de voorgenomen aandacht voor onveiligheid 'handen en voeten' te geven, zeker waar het gaat om het terugdringen van onveiligheidsgevoelens bij bewoners. Hier is dus sprake van een kennisprobleem. Tot slot zou een rol kunnen spelen dat het betrekken van bewoners bij de buurtbeheerorganisatie lang niet altijd makkelijk verloopt. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat buurtbewoners het thema 'veiligheid' zeer hoog op de leefbaarheidsagenda plaatsen. De geringe stem van bewoners in veel buurtbeheerorganisaties kan dus leiden tot een onderschatting van het belang van het thema 'veiligheid' voor de buurtbewoners.

Preventief buurtbeheer

Preventief buurtbeheer is geen op zichzelf staand model, maar een verbijzondering van het bovengeschetste buurtbeheermodel. Het begrip preventief buurtbeheer wordt gebruikt als omschrijving van buurtbeheer-initiatieven die vanaf de start een duidelijke criminaliteitspreventieve component hebben. De ingang is ook 'leefbaarheid', maar daarbinnen neemt het tegengaan van criminaliteit, overlast en onveiligheidsgevoelens een centrale plaats in.

Ten *eerste* is gebleken dat het van de grond krijgen van een buurtgerichte aanpak van onveiligheid makkelijker verloopt als aansluiting gevonden kan worden bij een buurtbeheerorganisatie. In een pilot-project preventief buurtbeheer (Van der Pekbuurt) was dit het geval. Dat leverde de volgende voordelen op.

- Bij het uitvoeren van criminaliteitspreventieve maatregelen kon gebruik gemaakt worden van het buurtbeheernetwerk, en met name van de opgebouwde contacten met bewoners.
- Door het thema 'veiligheid' onderdeel te laten uitmaken van een bredere, op leefbaarheid gerichte, aanpak kan men buurtbewoners gedurende langere tijd betrokken houden. Een strikte inperking tot veiligheid is voor bewoners ook niet goed werkbaar: zij willen ook over andere buurtproblemen praten.
- De gerichtheid op leefbaarheid brengt bovendien met zich mee dat er meer mogelijkheden zijn om initiatieven te ontwikkelen die een minder directe relatie hebben met onveiligheid (contacten met allochtone bewoners, recreatieve of educatieve activiteiten gericht op jongeren). Dergelijke activiteiten zijn meer op de wortels van onveiligheid (de oorzaken van criminaliteit) gericht, en kunnen op de langere termijn zeer gunstige effecten hebben op de onveiligheid in de buurt.

Noot 9 Dit ondanks het feit dat door vrijwel alle buurtbeheerprojecten de verbetering van de veiligheid in de buurt expliciet als één van de doelstellingen van buurtbeheer wordt genoemd.

Noot 10 Te denken valt aan: vermindering van vandalisme en graffiti door een verbeterd onderhouds- en reparatiebeleid, en vermindering van onveiligheidsgevoelens doordat de buurt er minder verloederd uitziet.

Ten *tweede* bleek het een hele opgave om het bewonersdraagvlak breder te maken dan het een klein groepje (zeer) actieve buurtbewoners. Activering van allochtone buurtbewoners wordt daarbij als extra aandachtspunt genoemd¹¹.

Geringe bewonersinbreng in de projecten vereist een voortdurende alertheid op de doelen van de aanpak: het gevaar bestaat dat probleemdefinities van betrokken instanties gaan prevaleren boven de probleemdefinities van bewoners.

Resumerend kan gesteld worden dat integraal buurtbeheer zich in principe als organisatorisch model goed leent voor buurt- of wijkgerichte veiligheidszorg. Veel van de organisaties die van belang zijn voor veiligheid zitten ook (structureel) rond de tafel in het kader van buurtbeheer. De praktijk tot nu toe wijst echter uit dat de aandacht voor veiligheid nog niet echt goed uit de verf komt in de meeste buurtbeheerprojecten. Dit kan teruggevoerd worden op:

- gebrek aan aansluiting tussen de organisatie rond buurtbeheer en de organisatie rond veiligheid (sublokale driehoek/vierhoek);
- gebrek aan kennis omtrent (de effecten van) maatregelen op het gebied van criminaliteit, overlast en onveiligheidsgevoelens;
- het te weinig doorklinken van de stem van bewoners in de analyse van de buurtproblemen.

Extra aandacht voor veiligheid binnen het kader van buurtbeheer is dus nodig. Het opstellen van een wijkveiligheidsplan, als onderdeel van het beheerplan, is een manier om deze aandacht veilig te stellen. Integratie van het aspect veiligheid in een buurtbeheeraanpak betekent altijd dat de bestaande veiligheidsstructuur in de stadsdelen (sublokale driehoek of vierhoek) betrokken dient te worden bij de buurtbeheerorganisatie.

De brandhaarden/plekgerichte aanpak

Er bestaan methoden om oplossingen te vinden voor veiligheidsproblemen die zich concentreren in of rond een kleiner gebied (een plein, een winkelstraat, een wooncomplex). Versterking van het functioneel toezicht en het plegen van aanvullend beheer zijn meestal belangrijke elementen in de aanpak. Amsterdamse voorbeelden van dergelijke plekgerichte aanpakken zijn:

- zelfbeheerprojecten;
- pleintoezichthouders;
- buurtconciërges;
- plekgerichte handhaving(sorganisatie).

Op elk van deze voorbeelden gaan we hieronder kort in.

Bewonerszelfbeheer

Zelfbeheer is erop gericht om bewoners meer verantwoordelijkheid te geven voor de inrichting, het beheer en gebruik van een bepaalde openbare ruimte (veelal een plein of een groengebied). Zelfbeheer heeft alleen kans van slagen als men veel tijd en energie investeert in het betrekken van bewoners (het aanhoren van klachten en wensen en deze serieus nemen) en in het gezamenlijk met hen uitvoeren van beheerwerkzaamheden. Bovendien zullen de betrokken beheerders bereid en in staat moeten zijn om plekgericht samen te werken; niet alleen met elkaar maar ook met de betrokken bewoners. Het is dus een vergissing te denken dat zelfbeheer minder arbeidsintensief is dan beheren 'van bovenaf'. Zelfbeheer past goed

Noot 11 Activering van buurtbewoners, en in het bijzonder de activering van allochtone groepen, is een probleem dat in vrijwel alle buurtbeheerprojecten een rol speelt. Duidelijk is dat bewonersactivering een lange adem nodig heeft.

binnen een buurtbeheerconstructie¹². Een belangrijke nevenfunctie van zelfbeheer is dat men bewoners met elkaar in contact brengt: zelfbeheer is dan ook goed geschikt voor gebieden waar - bijvoorbeeld als gevolg van stadsvernieuwing/nieuwbouw - sprake is van een 'nieuwe' of plotseling sterk veranderde bewonerssamenstelling. Wat betreft de effecten op veiligheid lijkt zelfbeheer vooral een goed middel om vervuiling, verloedering en vandalisme te voorkomen. Zelfbeheer is niet geschikt voor plekken waar sprake is van relatief zware (onveiligheids)problemen.

(Plein)toezichthouders

In Amsterdam is het model van de (plein)toezichthouder ontwikkeld als antwoord op het feit dat zich in de stad brandhaarden van vandalisme voordeden. In woonbuurten betrof het vaak pleinen, waarop de buurtjeugd placht samen te komen. Eind 1988 zijn in drie Amsterdamse buurten¹³ toezichthouders aangesteld met een combinatie van toezichthoudende taken, (aanvullend) beheerstaken en sociaalpreventieve taken (gericht op de plegersgroep). Essentieel voor de uitvoering van deze taken is dat de toezichthouders nauwe contacten opbouwen en onderhouden met de plegers (jongeren), met de buurtbewoners en met de instanties die taken hebben op het gebied van ordehandhaving en beheer van het gebied. De toezichthouders werden begeleid door een stuurgroep waarin vertegenwoordigers van gemeentelijke diensten en instellingen uit het maatschappelijk middenveld. Uit een evaluatie van de projecten¹⁴ bleek dat deze integrale aanpak van het vandaliseprobleem succesvol was: het vandalisme en de verloedering op en rond de pleinen was aantoonbaar afgenomen. Een belangrijke extra opbrengst van de projecten was dat de vertrouwensrelatie tussen de toezichthouders en de jongeren uit de doelgroep het mogelijk maakte om de jongeren aan te spreken op andere vormen van negatief gedrag en dat er sprake was een geleidelijke integratie van deze jongeren in bestaande voorzieningen. Op basis van deze positieve ervaringen zijn vanaf 1990 ook in andere buurten toezichthouders aangesteld

Buurtconciërges

In verschillende Amsterdamse stadsdelen zijn (door het stadsdeel maar ook door woningcorporaties) in de afgelopen jaren 'buurtconciërges' aangesteld. Meestal betreft het extra functies in het kader van een werkgelegenheidsverruimende maatregel. Het takenpakket van deze buurtconciërges bestaat over het algemeen uit:

- aanspreekpunt zijn voor bewoners en ondernemers in de buurt (spreekuur);
- signalering van schade, vervuiling, parkeeroverlast en andere leefbaarheidsproblemen en melding hiervan aan de betrokken diensten;
- het zelf verhelpen van kleine ongeregelheden (vuil opruimen, kleine schades herstellen);
- bevorderen van sociale contacten tussen buurtbewoners (en -ondernemers) onderling en het stimuleren van zelfwerkzaamheid van deze mensen.

Buurtconciërges worden vooral ingezet in gebieden die extra beheersaandacht nodig hebben. Bijvoorbeeld in grotere, vervuilingsgevoelige wooncomplexen en/of in woonblokken waar veel mensen wonen die wat minder redzaam zijn (zoals ouderen).

Noot 12 Sterker nog; het is de vraag of zelfbeheer kans van overleven (op de langere termijn) heeft als het niet is ingebed binnen een bredere buurtbeheerorganisatie.

Noot 13 Het betrof de Admiralenbuurt, de Transvaalbuurt en de Diamantbuurt.

Noot 14 Over deze evaluatie is het rapport 'Preventie rond Amsterdamse pleinen; een voorbeeld van sociale vernieuwing' (1990) verschenen. Dit rapport is verkrijgbaar bij ABJZ.

Handhavingsorganisatie

Een vierde en laatste voorbeeld van een plekgerichte (brandhaarden-) aanpak is de beheerorganisatie die rond de problematiek op het Mercatorplein is ingesteld. In deze beheerorganisatie zijn alle organisaties vertegenwoordigd die taken hebben op het gebied van regelhandhaving¹⁵. Het aardige aan deze organisatievorm is dat het gaat om een directe samenwerking op uitvoerend niveau: het middenkader is als het ware overgeslagen. De beheerorganisatie verhelpt zo snel mogelijk de dagelijkse ergernissen als vervuiling, parkeeroverlast en andere vormen van overlast. Bij de samenwerking worden competentievraagstukken zoveel mogelijk vermeden: men is primair gericht op het boeken van resultaten. De beheerorganisatie valt onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van het stadsdeel, de dagelijkse leiding is in handen van de politie. Een ambtelijk coördinator bij het stadsdeel zorgt ervoor dat alle betrokken diensten bereid zijn zich flexibel in te zetten voor het project. De rond het Mercatorplein gehanteerde organisatorische model - alsmede de wijze waarop een dergelijke organisatie, met name vanuit beleidsmatig oogpunt, zou moeten worden gerealiseerd - is uitgebreid beschreven in 'Blauwdruk voor een beheerorganisatie' (F. Papineau Salm en mr. drs. P.M.R. Schuurmans, Stadsdeel De Baarsjes/Politie Amsterdam, ongedateerd).

Resumerend kan over de brandhaarden-aanpak worden opgemerkt dat er in feite sprake is van een aantal (minimaal drie) modellen. Deze modellen zijn te rangordenen naar de zwaarte van de onveiligheidsproblematiek ter plekke.

- Zelfbeheer: preventieve zorg voor een bepaald (beperkt) openbaar gebied door het actief betrekken van bewoners bij inrichting en beheer van delen van de openbare ruimte. Een zelfbeheerconstructie kan preventief werken ten aanzien van vervuiling, verloedering en vandalisme. De problematiek mag echter niet zwaar zijn.
- Toezicht en beheer: integrale zorg voor de veiligheid in een bepaald (beperkt) gebied door het aanstellen van één of enkele functionarissen met een breed takenpakket. De pleintoezichthouders en de buurtconciërges combineren in hun werk de taken van toezicht houden (handhaving), sociaal 'netwerken' en (aanvullend) beheren¹⁶. Deze functionarissen werken 'al doende' aan het sociale netwerk in de buurt en aan de zelfwerkzaamheid van buurtbewoners. De praktijk wijst uit dat dit een sterke constructie is.
- Handhavingsorganisatie: een integrale aanpak van gebieden met een relatief zware veiligheidsproblematiek, door het fysiek samenbrengen van verschillende (handhavende) taken binnen één organisatie. De bestaande taakverdeling tussen de samenwerkende instanties blijft gehandhaafd maar door de directe samenwerking op uitvoerend niveau en de daarover gemaakte afspraken (geen competentiestrijd) wordt een integrale werkwijze veilig gesteld. In eerste instantie zijn bewoners niet betrokken bij de uitvoering: de problematiek is daar te zwaar voor. De nadruk ligt op een bestuurlijke standpuntbepaling in de eerste stappen van het project. Pas als de rust is weergekeerd kan gewerkt worden aan bewonersactivering en kan de aanpak uitgebreid of omgezet worden naar een meer op dagelijks beheer toegesneden model.

Noot 15 Het betreft: de politie (wijkteam), reinigingspolitie, parkeerbeheer, bouw- en woningtoezicht en de milieudienst. Overigens is (gezien deze samenstelling) de term beheerorganisatie wat verwarrend, in feite gaat het om een handhavingsorganisatie.

Noot 16 Waarbij opgemerkt moet worden dat bij de pleintoezichthouders het accent meer op toezicht ligt dan bij de buurtconciërges het geval is (die wat meer op fysiek beheer gericht zijn).

Bijlage 3 Inhoudsopgave plan van aanpak

Een Plan van Aanpak kent de volgende inhoudsopgave (overeenkomend met de beschreven stappen 1 t/m 5):

- Inleiding
 - aanleiding en doel van het project;
 - beschrijving oprichting en samenstelling projectgroep;
 - formuleren van de opdracht aan de projectgroep;
- Probleemanalyse;
- Doelstellingen;
- Maatregelen;
- Activiteiten, betrokkenen en tijdsplanning; bij complexe projecten in de vorm van een netwerkplanning;
- Evaluatieplan;
- Communicatieplan
 - intern (briefing betrokkenen en de kring daaromheen);
 - extern (voorlichting naar het publiek, draagvlakverwerving);
- Begroting (in tijd en geld).

De onderdelen van deze inhoudsopgave worden uitvoerig toegelicht in de algemene handreiking Probleemgericht werken.

Bij grote, complexe projecten komt het begrip netwerkplanning onvermijdelijk om de hoek kijken. Dit betekent in praktijk dat er een schema moet worden opgesteld dat inzichtelijk maakt wie wat wanneer moet doen. Nadere informatie over het werken van een netwerkplanning is te vinden in de algemene handreiking en in hoofdstuk 5 ('Netwerkplanning') uit deel 1 van het Basisboek Criminaliteitspreventie.

Bijlage 4 Best practices

IJsselstein, Plan van aanpak IJsselveld-Oost

Terug naar menu gebiedsgerichtbeleid

Doelstelling

Structureel terugdringen van gevoelens van onveiligheid. Stoppen van geregistreerde en tastbare vormen van onveiligheid.

Samenvatting

De aanpak van de integrale veiligheid binnen de gemeente IJsselstein kent een wijkgerichte benadering, waarbij ondermeer prioriteit wordt gegeven aan de wijk IJsselveld-Oost. De onveiligheid uit zich in deze wijk met name op een subjectieve manier: beeldvorming over de misdaadsituatie, inschatting van de slachtofferkans, fysieke en sociale omgeving, eigen weerbaarheid, vervuiling en verpaupering. Binnen deze aanpak wordt samengewerkt door de gemeente, de politie, het Openbaar Ministerie, de IJsselsteinse Woningbouwvereniging (IJWBV), de IJsselsteinse Stichting voor Welzijnswerk (IJSW) en bewoners. Om de aanpak te structureren is onderzoek gedaan naar de geregistreerde onveiligheid (vernieling, brandstichting, overlast, verkeersonveiligheid, diefstal en inbraak, geweld) en onveiligheidsbeleving. Om deze te duiden is gekeken naar de volgende verklarende factoren: persoonlijke omstandigheden, persoonlijke factoren, omgevingskenmerken en de rol van overheid en politie. Om het project te laten slagen zijn zes voorwaarden geformuleerd: voldoende draagvlak en een goede afstemming onder de projectpartners; betrokkenheid van de bewoners, integrale afstemming tussen beheer- en preventie- en repressieactiviteiten; een evenwichtige mix tussen fysieke en sociale acties; afstemming met bestaand en te ontwikkelen beleid; krachtige bestuurlijke aansturing. Het tegengaan van de gevoelens van onveiligheid krijgt prioriteit, met onder meer de volgende maatregelen: nader onderzoek naar de gevoelens van onveiligheid; voorlichting; bevorderen formeel toezicht; bevorderen van integratie; inventarisatie van behoefte aan cursussen weerbaarheid en zelfverdediging.

Sittard, Veiligheidsplan Stadbroek

Terug naar menu gebiedsgerichtbeleid

Doelstelling

Bestrijding van (beleefde) onveiligheid bij burgers.

Samenvatting

In de Sittardse wijk Stadbroek werden door verschillende instanties problemen gesignaleerd op het gebied van subjectieve veiligheid, woonoverlast, geweld/woninginbraken, vandalisme, verkeersonveiligheid en vervuiling. Besloten is om deze problemen aan te pakken met een buurtgerichte aanpak, uitgevoerd door een multidisciplinair team. De aanpak bestaat uit een tweesporenbeleid: een repressief deel ter bestrijding van criminaliteit, vandalisme en vervuiling, en een preventief deel, bestaande uit onder meer voorlichting, stimuleren van bewonersparticipatie, sociale controle en het stimuleren van projecten die bijdragen aan verhoging van de veiligheid. Voor het coördineren van de uitvoering is iemand op projectbasis vrijgesteld. Maatregelen die binnen dit integrale beleid genomen worden, kunnen ten eerste onderscheiden worden naar onderdeel van de veiligheidsketen: pro-actie (betere verlichting, vandalisme-bestendig materiaal, buurtfeesten, huisuitzettingsprocedure), preventie (snellere actie politie, lik-op-stuk beleid, opvoedingsondersteuning, bewonersorganisatie), preparatie (in kaart brengen risicogroepen, voorlichting en toezicht), repressie (één aangiftepunt, anonieme klachtregistratie) en nazorg (openstellen apart telefoonnummer, direct repareren van vernielingen, slachtofferhulp en hulpverlening). Voorts wordt per veiligheids-onderwerp onderscheid gemaakt naar maatregelen gericht op daders, situaties en slachtoffers. Betrokken partijen zijn onder meer politie, Stichting WVS (voorheen woningvereniging Sittard), Servicepunt Stadbroek, HALT-buro, Stichting Welzijn en Educatie Sittard (SWES) en de gemeente (Stadsbeheer en Algemene Zaken).

Tilburg Wijkveiligheidsplan Groeseind-Hoefstraat

Terug naar menu gebiedsgerichtbeleid

Doelstelling

Het verminderen van onveiligheidsgevoelens door middel van het vergroten van sociale zelfredzaamheid en bestrijding van feitelijke onveiligheid.

Samenvatting

Uit een sterkte-zwakteanalyse en een bewonersenquête is gebleken dat in de Tilburgse wijk Groeseind-Hoefstraat de 'onveiligheids-top5' bestaat uit verkeersonveiligheid, verlichting, inbraken, drugs gerelateerde overlast en overlast van rondhangende jongeren. Om deze problemen het hoofd te bieden is een wijkveiligheidsplan als pilotproject opgezet. De te volgen strategie valt uiteen in drie delen: kleinschaligheid (aansluiting bij de belevingswereld van bewoners), positieve communicatie omtrent activiteiten in de wijk om iedereen bewust te maken dat het mogelijk is om de woonomgeving zelf en gezamenlijk te verbeteren en vraaggerichtheid om de effectiviteit en het draagvlak van de maatregelen te vergroten. Onderscheiden naar vier omgevingen betekent dit een integrale aanpak per straat, buurt, wijk, doelgroep of project: ruimtelijke omgeving: opheffen fysieke zwakheden, vormen van bewonerscommissies die zich inzetten voor veiligheid, verlevendiging en kwaliteitsbehoud van hun woonomgeving. Institutionele omgeving: gebiedsgericht werken en netwerkontwikkeling van functionarissen die bij beleid en uitvoering betrokken zijn. Sociale omgeving: per buurt of doelgroep de zwakke deelname aan buurtactiviteiten door autochtone en allochtone wijkbewoners vergroten en op kleinschalig niveau activiteiten ontwikkelen die mensen met elkaar in contact brengen. Criminele omgeving: projecten gericht op individuele en collectieve preventie. Voor het welslagen van het project is een communicatieplan opgezet, met als doel onder andere: verbetering van de meldingen van onveilige situaties, ontwikkelen van een positieve houding, bevorderen van het meedenken en het daadwerkelijk mee laten werken aan georganiseerde activiteiten. Activiteiten die in dit kader ondernomen worden zijn: een officiële presentatie van het plan, een terugkoppelingsavond, een wijkveiligheidskrant en buurtbijeenkomsten over de stand van zaken.